

**DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT**

Statsråden

Næringskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref
HM/IHL

Vår ref
22/327-

Dato
18. februar 2022

Dokument 8:87 S (2021-2022) om tilleggsforhandlinger for jordbruket

Jeg viser til Næringskomiteens oversending av 11. februar 2022 fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen. I forslaget anmodes det om at regjeringen skal ta i bruk §2-4 i hovedavtalen for jordbruket og umiddelbart sette i gang tilleggsforhandlinger til jordbruksoppgjøret.

Representantene viser til at norske bønder står i en ekstremt presset situasjon som følge av rekordhøye strømpriser og gjødselpriser. Det vises til at man ser starten av en likviditetskrise i landbruket, og at mange bønder vil gå konkurs eller legge ned driften dersom kostnadsøkningen ikke kompenseres.

Det vises videre til at landbruks- og matministeren i møte med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag 11. januar 2022 varslet at det vil bli forhandlet om en ekstraordinær utbetaling for å kompensere for kostnadsveksten i landbruket i forbindelse med årets ordinære jordbruksforhandlinger. Representantene Jørgensen og Martinussen påpeker at det er et godt signal at man ønsker å bidra til å dekke opp for tapet bøndene får på grunn av økte kostnader, men de er likevel bekymret for at denne ekstraordinære utbetalingen vil komme for seint til å sikre gårdbrukeres likviditet.

Representantene viser til at Norges Bondelag har avvist Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt forslag om tilleggsforhandlinger. Norges Bondelag ønsker i stedet å forhandle med regjeringen om kompensasjon for enkelte innsatsfaktorer – som gjødsel. Forslagsstillerne mener det ikke er en god løsning at det forhandles om kompensasjon for en enkelt innsatsfaktor om gangen, og er bekymret for at det trekker ut i tid før kompensasjon kommer på plass. I tillegg mener Jørgensen og Martinussen at begge jordbrukets organisasjoner skal være representert i forhandlinger om kostnadskompensasjon.

Avslutningsvis skriver forslagsstillerne at spørsmålet om kompensasjon for økte kostnader må være avklart før man setter i gang de ordinære jordbruksforhandlingene, slik at årets ordinære forhandlinger kan handle om hvordan man kan dekke inntektsgapet mellom bønder og resten av samfunnet.

Landbruks- og matdepartementets vurdering av representantenes forslag

Jeg vil vise til at det høsten 2021 ble gjennomført tilleggsforhandlinger med jordbruket, som følge av den ekstraordinære kostnadsøkningen på bygningsmaterialer og gjødsel. Staten og jordbrukets organisasjoner ble enige om en tilleggsbevilgning på 754 mill. kroner. Disse midlene ble utbetalt 16. februar, sammen med produksjonstilskuddene i jordbruket. I tillegg har regjeringen bevilget en økning på 200 mill. kroner i investeringsstøtte til små og mellomstore melkebruk. For å svare ut den akutte situasjonen med ekstraordinært høye strømpriser, har regjeringen etablert en midlertidig strømstøttestruktur til jordbruks- og veksthusnæringen. Ordningen er på usikkert grunnlag anslått å ha et bevilgningsbehov på 500 mill. kroner. Totalt innebærer ekstraordinære tiltak etter regjeringsskiftet økt bevilgning til jordbruket på om lag 1,5 mrd. kroner.

Det er viktig å huske at bønder er selvstendige næringsdrivende som til enhver tid må tilpasse seg rammebetingelser både på inntektssiden og kostnadssiden. Om lag to tredeler av jordbrukets inntekter er markedsinntekter. Forslaget fra representantene Jørgensen og Martinussen fokuserer utelukkende på enkelte kostnadsposter. De omtaler også starten på en likviditetskrise, uten at det legges fram dokumentasjon på dette. Jeg vil da minne om at det den 16. februar ble utbetalt 11 500 mill. kroner i tilskudd til norske bønder. Det er lagt til rette for prisøkninger på kjøtt som kan gi betydelige merinntekter for næringen, og Tine varslet 16. februar en etterbetaling for melkeleveranser i 2021 på i størrelsesorden 1,4 mrd. kroner. I snitt innebærer Tines etterbetaling alene en utbetaling på i overkant av 200 000 kroner per melkebonde.

Jeg vil også vise til flertallsmerknad fra Innst. 148 S (2021–2022) om midlertidig stønad til jordbruk- og veksthusnæringen som følge av ekstraordinære strømutfgifter, der det heter at: *«(...) På bakgrunn av den anstrengte økonomiske situasjonen i jordbruket ser flertallet det som viktig at det arbeides med å finne en løsning for å kunne foretak ekstraordinære utbetalinger raskest mulig i 2022.»* Jeg vil følge opp denne merknaden.

Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag ba i brev 28. januar om et møte om den ekstraordinære kostnadsøkningen på gjødsel, for å finne en løsning som avdemper risikoen for redusert gjødselbruk og dermed redusert produksjon denne sesongen. Tall fra gjødselforhandlere antyder at 2/3 av gjødselen til inneværende sesong allerede er kjøpt, noe som er høyere enn i et normalår. Jeg hadde møte med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og småbrukarlag om saken 16. februar. Jeg er opptatt av at vi skal ha oppdatert og relevant kunnskap om situasjonen og vil invitere sentrale aktører, som blant annet Yara, Felleskjøpet, Strand Unikorn og Norsk Landbruksrådgivning, til møter for å få et best mulig kunnskapsgrunnlag om den totale situasjonen.

Budsjettnemnda for jordbruket, som er et utvalg sammensatt av partene i jordbruksoppgjøret og nøytrale representanter, arbeider nå med å utarbeide det tekniske grunnlagsmaterialet for årets forhandlinger. Materialet vil bli lagt fram i april. Grunnlagsmaterialet viser tall for registrerte inntekter og kostnader, samt prognoser for inntekter og kostnader for inneværende år (2022). Videre legger partene til grunn anslag for endringer i inntekter og kostnader for året det forhandles for (2023). Hvor stor inntektsøkning jordbruksoppgjøret kan legge til rette for er et uttrykk for inntektsmuligheter etter at kostnader er trukket ifra. Det er derfor vanskelig å se argumenter for hvorfor en bør skille dekning av kostnader fra forhandlinger om å tette inntektsgapet, siden begge deler forutsetter bruk av det samme fullstendige grunnlagsmaterialet.

Jeg vil videre vise til protokollen jordbruksorganisasjonene og staten skrev under i tilleggsforhandlingene den 28. oktober: *«Partene vil vurdere særskilt hvor stor kostnadsveksten ble for gjødsel, bygningsmaterialer og elektrisk kraft i 2021/2022 og håndtere dette som en del av helheten, både på inntekts- og kostnadssiden, med utgangspunkt i et nytt fullstendig grunnlagsmateriale til forhandlingene i 2022.»*

På bakgrunn av dette vil jeg prioritere arbeidet med de ordinære jordbruksforhandlingene i mai, og vil derfor ikke ta noe initiativ til tilleggsforhandlinger med jordbruket nå.

Med hilsen

Sandra Borch